

BEOBIDEKO AITA FR. KRISPIN, O. F. M.

1848-1891

Ain zaharra ezpada ere, guztiz ahaztu degu euskal idazle onen izena. Neroni ere pasatu egin zitzaidan gure literaturaren kondairan. Esker oberrik merezi zuen, ba, gure aldetik aren liburu ederak! Biografi-saillan agian ez degu euskeraz onen adituekoric ezagutzen.

* * *

Aita Krispin Azpeitian jaiotako 1848 urtean, urriaren 25-ean. Aren aitak (azpeitiarra au ere) Franzisko zuen izena. Amak, berriz, Josefa Etxabeguren (Orendaingo alaba). Gaztetxo zala, Frantzia aldera jo zuen, mugaz beste aldeko Euskalerrira, Donapaleura (Saint-Palais). An frantsesa ikasi eta apaiz karrerako beste estudioak egin zituen, ta baita frantziskotar habitua artu eta profesia egin ere. Zergatik an? Garai txarra zan hura erlijiosoentzat. Espainian gizonezkoen Ordenak kendurik eta desegituek zeuden. Frantzian, berriz, lehenago kenduak, baiña orain berpizten asiak ziran. Eta Donapaleun, ain zuzen, gertatu zan frantziskotarren berpizte hori. Aita Areso frantziskotar naparra, eta emendik joandako zenbait

praille euskaldun bildu ziran an, landare berri-
tuaren azia ereiteko. Oien artean zegoen Aita Ma-
nuel Beobide, gure Krispiñen osaba. Ortik kon-
prenitzen da zergatik joan zan ara Krispin gaz-
tea. Osaba praillearen itzalpean erlijioso-bizitza
egitera. Eta ez bera bakarrik. Krispiñek ba zituen
beste bi anai, bera baiño zaharragoak, eta bere
aurretik ara joandakoak: Antonio ta Joan. An
habitua artu ta Akitaniako probintziako seme
izan ziran irurak.

Baiña Krispin Kantabriako probintziara aldatu
zan gero. Emen ere frantziskotarren komentua
burua jasotzen asiak ziran, ba. Eta 1875 urtean
(Donapaleun amar urte gutxienez egin ondoren)
Tolosara etorri zitzaigun, artean Diakono zalarik,
eta urte ortan bertan Vitorian apaiz ordendu zan.
1875-ko urte aretan Tolosako komentua berriz
idiki baitzan, baiña ez luzaroko. Karlisten gerra-
tea zebillen, eta liberalak erriaz jaundu ziranean,
atzera sakabanatu bearra izan zuten prailleak, ahal
zuenak ahal zuen tokira. Gure Aita Krispin Za-
rauzko komentura joan zan.

Bitartean Frantziatik berriro egotziak izan zi-
ran prailleak, eta Antonio, Krispiñen anai zaha-
rra, Tolosara etorri zan. Etxe partikular batean bi-
zi zan bere habitua ta guzti, eta Irugarren Ordena-
ren ardura artu zuen. Il ere Tolosan bertan il
zan, 1884 urtean. Orduan, beren Zuzendaria gal-
du zutenean, Tolosako Irugarrendarrak Aita Kris-
piñekin oroitu ziran, eta Zarautzik Tolosara eka-
rri zuten beren arentzua utsunea betetzeko, Anaidia-
ren ardura ar zezan, alegia. Anaidi bapoa Tolo-
sako garai artan. Pobre ta gaxoei laguntzeri lan

ederra egiten zuena. Anaidiaren elizkizunak San Franziskoren elizan egiten ziran.

Emen Tolosan zegoela argitaratu zuen Aita Krispiñek Asisko Loria, 1885 urtean, Mugerzaren inprentan. Dakigunez, oso ondo predikatzen zuen Aita Krispiñek, bai frantsesez eta bai euskeraz. Mixioak ere ematen zituen euskal errietan, Aitu Jose Esteban Epelderekin batean. (Biak ere gertukoak izan: bata azpeitiarra, ta azkoitiarra bestea). Eta azkenik, Tolosan bertan il zan, oso gazterik, 1891 urtean, maiatzaren 28-an.

• • •

Aita San Franziskoren Bizitza bikain bat utzi zigun Aita Krispiñek. Ez da, noski, kritikaren begiekin irakurtzekoa. Ba ditu leyenda eta asma-zioak kondaira balira bezela emanak. Muiñari bagagozkio, Chalipperi segitzen diola franko tokitan esango nuke. Baiña Aita Krispiñen liburua ez da itzulpen bat: aren arrobotik eta beste zenbait iturrietatik gaiak artu eta gero bere erara azaltzen ditu euskeraz. Aita Cornejoren Kronika ere erabilli izan du, batez ere San Franziskok Españian barna egindako itzulia kontatzerakoan.

Beronen izkeraz auxe bakarrik esango dizut. Liburu au eskuetan artu dedan bakoitzean, eta edozein zati edo orri, irten ala, irakurri ondoren, beti burutazio auxe etortzen zitzaidan gogora. Itxasotik irtetzen dana, burutik oiñetaraiño bustia irtetzen da. Aita Krispiñen garaian Gipuzkoa osoa zegoen euskaltasunaren itxasoak estalita. Esan nai det: zearo ta arras euskalduna zala gu-

1e erria. Eta itxaso orren erdian murgildurik bizi danari, jakiña, euskaltasun mardul gozoa dario alde orotatik, nai ta ez. Eta auxe da gure Aita Krispiñi gertatzen zaiona. Ar zazu eskuetan, etu zerorrek probatuko dezu. Orduko erri euskeraren ispillu jatorra utzi digu Aita Krispiñek bere liburuan. Liburu au aztertzean konturatzen gera noraiño urritu ta bakandu zaigun euskaltasuna: itzetan, esaeretan, ta abar.

Asisko Loriak ba du, gaiñera, beste doai berezirik edo arrazoirik guretzat maitagarri izateko. Ia segurutzat jo diteke Anjeles Sorazu, anima jainkotiar hura, beronen irakurle zintzoa izan zala. Liburu onek, alegia, gidatu zituela Anjeles Sorazuren lehen-urratsak santutasun bidean. Plorentxi (orduan ala deitzen zioten), Jainkoagana konbertitu zanean (1889 urtean), Tolosan bizi zan, eta atera-berria zan Aita Krispiñen liburua. Ba dakigu Irugarren Ordenan sartu zala eta Anaidiaren elizkizunak egiten ziranean, San Franziskoren elizara joaten zala. Aita Krispin zan orduan Anaidi orren ardura zeukana. Ortaz gaiñera, berberak, bere bizitzan onako au esaten digu: orduan, bere konbersioko lehen-illabete aietan, San Franzisko imitatzeke asmo edo burubidea artu zuela (Ikus Autobiografía, p. 28). Ez al da au naikoa Aita Krispiñen liburua irakurtzen zuela uste izateko?

* * *

Beste liburu txiki bat ere utzi digu Aita Krispiñek: «Jesus Aurraren Bederatziurrena»; Tolosa, F. Muguerza, 1887.

Aita Krispiñen anai zaharrak - Antoniok -, Donapaleun bizi izan zan denporan, liburuska bat argitaratu zuen berak ere Irugarrendarrentzat: «San Francisco Asisacoaren hirugarren Ordenaco haurriden escu-liburua», Baionan, Vve Lamaignère, 1874.

* * *

Bazterturik izan degun Aita Krispiñen liburu bikain bikaiña argi zabalera irtetzen da berriz ere. «Auspoa» Liburutegiak eta Gipuzkoako frantziskotarren komentuak alkar arturik erabaki zuten edizio berri au egitea. Eskerrak, bada, Aita Antonio Zavalari S.J., eta Gipuzkoako frantziskotar komentuetao nagusiei: Aita Pedro Aranguren, Jesus Biain, Franzisko Agirre ta Yon Zubieta. Ortografia (ta puntuazioa ere bai zenbait tokitan) aldatu zaio edizio berri oni. Gaiñerakoan 1885-koari jarraitu gatzaizkio orpoz orpo. Izango al da orain ere, beññola izan zan bezela, animei Jainko-bideetan laguntzeko, eta gure asaben izkera mardul hura alegiñean gordetzeko!

*Aita Luis Villasante, O.F.M.
Arantzazun, 1966, Ilbeltzak 20*

Iturriak:

Azpeitiko parrokoiko bataio-agiriak.

Tolosako Irugarrendarren paperak.

Sor Maria Soledad Damborenea, Tolosako Erruki-Etxean moja dagoenaren esanak (90 urte ditu).

Donapaleuko Frantziskotarren artxibuko berriak
(Aita Arnaud Erdozaincyri eskerrak).

Kantabriako Probintziako Kronika, Aita Maizek
egiña (argitaratu gabea).

C. Chalippe, «Vie de Saint François d'Assise»,
Paris 1728.

Angeles Sorazu, «Autobiografía», Valladolid,
1929.